

AȘA GRĂIT-AU GETO-DACII THE OLD LANGUAGE OF GETO-DACIANS

George Coandă

ARA Corresponding Members

Universitatea „Valahia” din Târgoviște

Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România

biblioth@gmail.com

Abstract: About the language and the writing of the Geto-Dacian it has existed, and exists, of course, it will exist. At present, at academical and official level, the theory claiming that Geto-Dacians hadn't a coherent writing and the Romanian language comes from vulgar Latin language, still persists. It also says that the Romanian people is ethnogenetically ambivalent: Geto-Dacians and Latin. Leaving aside the fact that this ethnogenesis is an "invented theory", talking about Geto-Dacian language, seventy years ago, the writer Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, in his exceptional work "The origin of the Romanian people and the Romanian language" said that Romanian ancestors spoke and wrote in prolatin language, a dialect "taken by migrants to the west and arrived in Italy" and which became at first the classical Latin language. The same language spoken by the Geto-Dacians left at the place became in time our Romanian language. It is what our work is trying to demonstrate – the ethnic, spiritual and prethracian unity in the Neolithic era, the existence of a main language in the Carpathian – Balkan – Dniester geographical area, and the common heritage of the third indo-european wave, Yamma. We are talking about a hypothesis capable to overthrow solid theories and which no longer corresponds to the historical truth. The interpretation of researchers during the last year and a new and braver theory about the origin of the Romanian people and the Romanian language.

Keywords: geto-dacii, neolitic, limba bază, pelasgi, protolatin.

O incitantă ipoteză a târgovișteanului Ioan Alexandru Brătescu-Voinești

În urmă cu șase decenii, scriitorul târgoviștean **Ioan Alexandru Brătescu-Voinești** publica la Editura „Cartea Românească” lucrarea – de numai 63 de pagini, dar de excepție – „**Originea neamului românesc și a limbei noastre**”. Scriitorul, a cărui curiozitate etnolingvistică fusese stârnită de studiile unor cercetători serioși ai trecutului preromânesc, precum au fost **Nicolae Densușianu**, academicianul **Constantin Istrate** și generalul **Nicolae Portocală**, cu ultimul purtând discuții – la început de secol XX, pe când acesta era tânăr colonel profesor la celebra școală de cavalerie din Târgoviște –, fie peripatetice, pe alea ce duce la Mănăstirea Dealului, fie în tihna grădinii casei sale de lângă Iazul morilor, despre istoria dacilor, a încercat, la rândul său, o abordare insolită, mai ales a obârșiei limbii neamului. Astfel că, în lucrarea sa de acum șase decenii, s-a străduit cu bun simț științific să demonstreze o ipoteză care răsturna, mai mult, demola teoria originii latine a limbii române îmbrățișată, fără drept de apel, de mai toată lumea.

Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, cu riscul de a scandaliza spiritele academice ale vremii și nu numai – în momentul apariției cărții demonstrația sa a fost însă o **vox clamantis in deserto**, existând, totuși, și o „scuză” pentru această neluare în seamă: țara se află cuprinsă în flăcările celui de-al Doilea Război Mondial –, era ferm convins de ceea ce susținea scriind: „**Și pretind istoricii noștri că în 167 de dominație romanii au putut realiza minunea ca limba pe care o vorbea acest numeros neam (al tracilor – n.n.) să dispară cu desăvârșire, înlocuită de limba latină a romanilor! Cine poate să creadă aceasta enormitate, să continue de a o crede. Eu n-o cred**”¹.

Scriitorul, pentru a-și susține indubitabilitatea opiniei, a apelat la cărțile lui **Nicolae Densușianu** („**Dacia preistorică**”) și **Nicolae Portocală** („**Despre Dacia preistorică și vechile civilizații**”), care, atunci când au apărut, au fost tratate, în cazul celui dintâi de „**roman fantastic plin de mitologie și de filosofie absurdă**” (**Vasile Pârvan**), iar în ceea ce-l privește pe al doilea cu indiferență. Revoltat, pe bună dreptate, **Ioan Alexandru Brătescu-Voinești** le-a luat astfel apărarea celor doi: „**A! au fost întotdeauna și sunt încă și astăzi teribili specialiștii față de cei care îndrăznesc să emită ipoteze care zdruncină valoarea operelor lor. Ce sentiment de cruzare poate avea un învățat față de cel care emite o ipoteză care, dacă s-ar adevăra, ar însemna aruncarea la coș a tot ceea ce a scris el pe baza unei ipoteze contrarii?**”².

Și **Nicolae Densușianu**, și **Nicolae Portocală**, pe baza unor studii temeinice, au ca numitor comun al cercetărilor lor ipoteza – mai degrabă o sugestie – conform căreia limba geto-dacilor nu a pierit în cei 167 de ani de ocupație romană, fiind înlocuită total de limba latină. Lovind într-o teorie devenită axiomă, **Ioan Alexandru Brătescu-Voinești** și-a continuat astfel polemica: „**E foarte ușor de înțeles ce a determinat pe istoricii noștri specialiști să susțină originea romană a neamului și limbii noastre. A fost teama că adoptarea altei opinii ar constitui nu numai un act de înșelăciune, prin devalorizarea titlului nostru de nobletă: urmași ai Romei, dar și o primejdie a dreptului nostru de stăpânire a pământului în care trăim**”³.

Și, după această punere la punct, scriitorul a lansat această altă ipoteză, numai în aparență senzațională: „**Geto-dacii n-au avut limbă specială și proprie care ar fi pierit și ar fi fost înlocuită de limba romanilor. Asemănarea limbii noastre cu limba latină nu se datorește ostilor sau coloniștilor romani, ci faptului că atât romanii cât**

și noi românii suntem descendenții traco-geto-dacilor, care vorbeau latinește. Noi nu suntem neolatini, ci protolatini. Afirmatia că a pierit limba geto-dacă și că a fost înlocuită cu limba romanilor e o erezie. N-a pierit nimic. Limba geto-dacilor, dusă de emigranți spre apus și ajunsă în Italia, a devenit mai întâi limba clasică latină, care era forma literară a limbii geto-dacilor, iar mai târziu a devenit limba italienilor de astăzi (...). Iar aceeași limbă vorbită de geto-dacii rămași pe loc a devenit cu vremea limba noastră românească¹⁴.

Incitantă ipoteză, nu-i așa? Oare așa grăit-au geto-dacii?

Unitatea etnică și spirituală pretracică în epoca neolitică

Oare ce a vrut să spună **Ioan Alexandru Brătescu-Voinești**, referindu-se la limba geto-dacilor prin aceea că „noi românii suntem descendenții traco-geto-dacilor, care vorbeau latinește?” Un răspuns posibil tot el îl dă: „Noi nu suntem neolatini, ci protolatini”.

În ce măsură opinia lui **Brătescu-Voinești** poate fi luată în calcul, mai ales că, în ultima vreme a fost resuscitată de unii specialiști, dar și de amatori într-ale istoriei și lingvisticii, constituie, în continuare, mobilul acestui demers.

Am spus mai înainte că ipoteza brătescvoineștiană este incitantă. Și, ca să fiu sincer, este cu adevărat așa ceva atâta vreme cât se mai dispute pe tema originii strămoșilor românilor. Ca atare, apelând la cercetări arheologice și vechi izvoare scrise, ce aflăm?

Încă din **epoca neolitică** (55.000-2.500 î.Hr./î.e.n.), odată cu transformarea omului primitiv din răpăcător vânător și culegător în producător al propriilor mijloace de supraviețuire, deci în **homo habilis**, perfecționându-și tehnologiile litice, tribul devine, ca formă de organizare socială, elementul de stabilitate în habitat, cunoscând acum o „explozie în lanț” așezările întemeiate pe văi și pe terasele unor ape. Așezările au permis închegarea evidentă a unor colectivități etnice care, în spațiul preistoric românesc, au realizat în sânul lor un anumit tip de comunicare lingvistică dar și artistică. Este, de altfel, momentul comunicării magice, ritualurile cultice și arta împletindu-se într-o expresivitate a reprezentărilor mentale ce au îngăduit apariția unei **limbi-bază** și a unei **scrieri** reclamată de comunicarea lingvistică. Nu întâmplător – așa cum am relevat cândva –, în ceea ce numesc specialiștii în arheologie **cultura Vinča-Turdaș** neolitică, apare scrisul (a se vedea descoperirea din 1961 de la Tărtăria, de pe valea mijlocie a Mureșului). În această cultură, ca și în cele ce au urmat-o (Boian, Gumelnița, Cucuteni), **homo carpaticus** are o relație intimă cu arta, ceramica înregistrând ornamentații spectaculare (vase incizate, imprimate, pictate cu grafit alb și roșu, sau cu „fantazări” zoo și antropomorfe), microsculptura evidențiindu-se prin statuete de lut și de marmură. De pildă, **omul cucutenian**, artistic s-a depășit pe sine prin spectacularitatea creației ceramice deconspirată, mai ales, în decorul vaselor care este de inspirație geometrică (spirală, excelând în varii expresii; simetrismul și dinamica ritmului motivelor, ca și armonia cromatică, cu deosebire roșu-alb-negru, atrăgând atenția).

Această relație intimă cu arta i-a îmbogățit reprezentarea mentală a lumii în care a trăit, i-a oferit înțelesuri mai profunde ale acesteia, i-a articulat mai bine limba pe care o folosea în relațiile sale tribale. Astfel că, în perioada de tranziție la **epoca bronzului**, în momentul producerii valurilor succesive de invazie ale triburilor nomade indo-europene și nord-pontice în geospațialitatea carpato-danubian-balcanică, fondul cultural autohton nu numai că nu a fost distrus, ci, dimpotrivă, a fost capabil a face față acestei neașteptate și puternice provocări. Căci, noul „element de aliaj” a făcut să se nască o umanitate mai viguroasă, iar **limba-bază** s-a îmbogățit și și-a diversificat mecanismele de exprimare.

Cert este faptul că în epoca bronzului (1800-800 î.Hr./î.e.n.) culturile materiale din spațiul străromânesc – după cum ne-o dovedesc mărturiile arheologice – se recomandă printr-o **unitate certă etnică și spirituală**, pretracică, dar și prin **unitatea unei limbi** evoluată prin contactul cu aporturile lingvistice indo-europene.

Protolatini din Carpați și de la Dunărea de Jos sau Homer dixit

Este bine să stabilim un fapt și anume acela că **limba bază comună**, vorbită în centrul și sud-estul Europei, ne este certificată ca existență, de o serie de probe, pe de-o parte arheologice, pe de altă parte lingvistice. Și după un excurs, ce mi s-a impus pentru a combate unele teorii frizând absurdul, îmi reînnod demersul din momentul preistoric unde l-am întrerupt: **epoca bronzului**. O epocă deosebit de interesantă pentru a ilustra punctul de vedere al lui **Ion Alexandru Brătescu-Voinești** și anume că „*Noi nu suntem latini, ci protolatini*”. Așadar, reluând șirul demersului, reiterez că, în acea epocă, s-a manifestat o **unitate certă etnică și spirituală** reflectată și printr-o **unitate de limbă** evoluată prin aporturile indo-europene, sau, mai exact spus, **indo-mesopotamiene**. Căci, am convingerea că, o migrație în invazii succesive dinspre Văile Indusului, Tigrlui, Eufratului și zonei caspic-persane, s-a produs pe două căi spre sudul și centrul Europei: prin traversarea – lesnicioasă, de altminteri – a Hellespontului (Bosforului) și pe la est și nord de Marea Neagră.

Pentru „**pătrunderea hellespontică**” – chiar dacă materialul arheologic este oarecum parcimonios ceea ce pe unii istorici i-a făcut să fie reticenti la ideea producerii unei migrații indo-mesopotamiene – avem, totuși, suficiente probe oferite de toate culturile **epocii bronzului** privitoare la această penetrare prin sud. Mai ales culturile **Otoman** și **Gârla Mare** au avut o răspândire omogenă pe o amplă teritorialitate carpato-danubian-nistean-pontică, reprezentând adevărate „plăci turnante” geoculturale între Europa Centrală și Sud-Estică. Mărturiile acestei omogenități culturale și cultuale, care m-au condus la a afirma că a existat o unitate etnică – **pretracii** – și o **limbă bază comună** au constatat în: frecvența cultului soarelui (evident pe materialul ceramic prelevat arheologic); răspândirea ritualului incinerăției pe aceeași suprafață teritorială concretizată prin numeroasele „câmpuri de urne” (cimitirele plane); obiecte ceramice incizate ori încrustate cu caneluri și arcure reliefate, descoperite în Muntenia,

în Oltenia, în sud-estul Transilvaniei, ca, de altfel, și „operele” de plastică antropomorfă (lut ars) cu decorație spiralică, meandrică și geometrică executată prin tehnica exciziei și încrustației albe, ori statuile-menhir din județele Constanța, Hunedoara și din sudul Basarabiei; existența unei populații numeroase și dense (au fost descoperite și identificate sute de așezări, cu o mai mare aglomerație în Transilvania).

„*Pătrunderea nord-pontică*” o găsim bine particularizată în **cultura Noua** – după numele unei suburbii brașovene –, care va fi cunoscut o mare arie de cuprindere (Moldova dintre Nistru și Carpați, Transilvania, Muntenia și Dobrogea). Specific acestei culturi sunt: așezările formate din locuințe mari cu vetre și cuptoare; apariția unui vast complex cultural unitar stilistic (sud-estul Munteniei și Dobrogea); podișul intracarpatic (Transilvania), prin bogatele sale resurse minerale va fi devenit centrul polarizant etnic și cultural, deci și lingvistic, al locuitorilor preistorici din geospațialitatea carpato-danubian-nistriano-pontică, dar s-a impus și ca unul dintre marile și înfloritoare centre europene ale metalurgiei⁵.

Datorită omogenității economice, culturale, culturale și etnice se consideră că triburile creatoare ale **epocii bronzului** din geospațialitatea carpato-ponto-balcanico-egeeană și care au intrat în interferențialitate și inter determinare cu valurile de migrație indo-mesopotamiene, vor fi dat naștere – așa cum îl percepuse „părintele istoriei”, prin informațiile primite – seminției tracilor, cea mai numeroasă după aceea a izizilor⁶.

În contextul acestui studiu de caz istorico-lingvistic – cum l-am numit –, referindu-mă la probabilitatea migrației indo-europene (indo-mesopotamiene) spuneam că este doar un punct de vedere al unor cercetători care poate fi luat în seamă, dar nu este și obligatoriu. În aceea secvență îmi luasem astfel o marjă de siguranță maiestică, acordându-mi răgazul unei cercetări asupra producerii acelei migrații, inducându-mi-se și mie, prin lecturarea opiniilor unor traco-dacocentriști, ori a capitoulului dubitativ (ni se oferă ipoteze) privind „**problema indo-europeană**” din „**Tratatul de istorie a românilor**”, editat de Academia Română în 2001⁷ ideea inexistenței acesteia.

Însă recitindu-l pe **B.P. Hasdeu**, am avut deodată revelația că acest învățat ne arătase adevărata cale a cercetării, dar care, din păcate, a fost uitată, rătăcindu-ne căutarea pe cărări fără ieșire la vreun luminiiș. Într-una din lucrările sale acrobice, învățatul filolog și istoric a mers direct și sigur la influențele indo-europene (indo-mesopotamiene) în **limba bază comună** a populațiilor pretracice ale bronzului. El a nutrit convingerea că limbile daco-latinilor (românii) și epiroto-latinilor (albanezii) „*provin (...) din elemente romanice și elemente tracice, amestecate în diverse epoci*”⁸, de unde am putea deduce că cele două elemente formau o **singură limbă** care, între secolele XIV și X î.Hr./î.e.n. (**cultura Gârla Mare**) a migrat odată cu vorbitorii săi spre sud (Grecia, Siria, Palestina, atingând nord-vestul Africii), pe o direcție, iar pe o altă a debarcat în sudul Europei Centrale și Peninsula Italică, astfel închizându-se un vast cerc etno-lingvistic prototracic, în care regăsim influențele indo-mesopotamiene.

Istoricii eleni ai antichității i-au numit pe strămoșii coborâți de la nord de Dunăre, **pelasgi**, iar teritoriul pe care s-au răspândit **to pelasgikon**, aceștia vorbind „*limbi indo-europene, care s-au modificat și alcătuit în decursul timpului, prin adaptarea la substratul lingvistic local*”⁹. Iar în ceea ce privește migrația sud-vestică meridională aceasta a stat „*sub semnul unor ample mișcări de populații, declanșate de expansiunea culturii «câmpurilor de urne» originare din zona Dunării mijlocii. În sec. XII-X asistăm la pătrunderea la S de Alpi, în mai multe valuri, a purtătorilor acestei culturi (elemente de grai indo-european) eveniment de o importanță capitală pentru configurația etnică, lingvistică și culturală a Italiei*”¹⁰.

În sprijinul opiniei că în geospațialitatea **to pelasgikon** (carpato-balcano-ponto-egeean-mediteraneeeană) a existat o **limbă bază comună**, mărturie aduce și **Homer** în cele două celebre epopei ale sale – adevărate cronici ale unor evenimente reale pierdute într-o ceață mitică –, epopei în care îi amintește pe tracii viteji, conduși de regele lor **Rhessos** („*Iliada*”), participând la războiul troian, și unde descoperim cuvinte de origine traco-geto-dacă pătrunse și în vechea elină. Iată câteva exemple: **aer** = aer; **agros** = agrar; **aratron** = a ara; **bous** = bou; **kopto** = a coace; **korde** = coardă; **kraino** = crai, conducător; **frigos** = frig; **lego** = a lega; **luke** = lucire; **marmaros** = marmură; **meli** = miere; **mikros** = mic; **petre** = piatră; **roos** = râu; **septa** = șapte; **sudor** = sudoare; **taurios** = taur; **tremo** = tremur; **veno** = a veni ș.a.¹¹

Și era firesc să fie astfel, atâta vreme cât pelasgo-tracii roșiți din Carpați (ahei, ionieni, doriene, eoli = **heleni**), considerați a fi **dioi** = divini (de unde, probabil, și etnonimul de mai târziu **daos** = dac, desemnându-i pe cei rămași în vatră, trecut metatezic prin **dai**, cum credea **Strabon** că se mai numeau **dacii**), au debarcat în insula Creta, fiind creatorii fabuloasei civilizații minoice, iar în Peloponez, după ce au „forțat” istmul corintic, a celei minoice, la fel de spectaculare. Dar au atins și coastele Egiptului și ale Ciprului în contextul invaziilor declanșate dinspre nord de „popoarele mării” sau de către „locuitorii insulelor” (1372-1200 î.Hr./î.e.n.) din care au făcut parte și pelasgo-tracii **achaiwașa** – aheii¹².

Așadar, **Homer** dicit.

Moștenirea comună din vatra Vechii Europe

Cu riscul asumat de a-mi atrage oprobiul unor traco-centriști afișând ifose științifice... irefutabile, dar nădăjduiesc că cercetătorii de bun simț ai istoriei vechi a Europei și ai limbilor mă vor înțelege corect –, a venit momentul unei demonstrații prin comparativitate. Adică să vedem dacă **Ioan Alexandru Brătescu-Voinești** a avut dreptate. Și astăzi, după decenii de studii temeinice lingvistice, pot spune că opinia sa este justă și justificată de cercetări profunde ale fenomenului.

Migrațiile **indo-persano-mesopotamiene (indo-europene)** cu certitudine au influențat un grup de graiuri, oarecum asemănătoare, vorbite de unele populații din **epoca bronzului** într-un vast spațiu geografic central-sud-sud-estic european. Aceste migrații, care au constituit un aliaj etnic, au contribuit, **ipso facto**, la nașterea protopopulației trăitoare în geospațialitatea mai înainte localizată, pe care

am putea s-o numim – în consens cu teoria **proto-indo-europenilor** a cercetătoarei **Marija Gimbutas** și cu aceea a **tracilor străvechi** a lui **Manfred Oppermann** – **vechii europeni carpato-danubiano-balkanici**. Protopopulație care a asimilat aporturi culturale atât din Europa de Sud-Est (exemplu: culturile **Bubanj-Hum**, **Cernavodă-Ezero**, **Pécs**, marcate de expansiunea purtătorilor „*câmpurilor de urne*”), Europa de Vest și Centrală (culturile **Glockenbecher** – a „*paharelor în formă de clopot*” – și **Schnurr-keramic** – a „*ceramicii cu șnur*”), Europa de Est (culturile „*amforelor sferice*”), plămădindu-și, la rândul-i, culturile specifice prin valorificarea minereurilor de cupru (Transilvania, Oltenia, Dobrogea), cunoscând o tentativă de omogenizare etno-lingvistică în etapele diacronice: a) **orizontul de contiguitate Cucuteni** (faza de trecere la **epoca bronzului**, cu prelungiri în **bronzul timpuriu**) – **Wietenberg-Pécs-Aunjetitz** (ultimele două în Europa Centrală); b) **orizontul de etnogeneză a vechii Europe carpato-danubiano-balkanice**: **Noua-Cernavodă-Ezero-Otomani-Hallstatt prototracic** (începutul epocii fierului).

Este ilustrativ faptul (așa cum apare reprezentat în „*Atlas istoric*”, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1971, hărțile 2 și 3) că arealul **culturilor bronzului pretracic** este același și pentru arealul **culturii hallstattiene prototracice**, observându-se omogenitatea răspândirii, ceea ce-mi îndreptățește părerea vizând existența unei **vechi populații (neam deja) europene carpato-danubian-balkanice** vorbitoare a unei **limbi bază comune** și care a preluat **mesaje lingvistice** indo-persano-mesopotamiene. De aici și existența în limbile vorbite astăzi în geospațialitatea central-balcano-mediteraneeană, și nu numai, a unor certe înrudiri de substrat, și, în vechime, cu deosebire între protolatină și protodaco-getă.

Astfel, voi apela, comparativ, la câteva paradigme lexicematice – din diferite limbi contigue – întru spiritul demersului pe care l-am desfășurat până aici:

ABIS: **absu** (sumeriană) – **abyssos** (elină) – **abyssos** (latină) – **abi** (bască); **BORDEI**: **buur** (posibil sumerotracică/geto-dacică) – **borda** (iliră/albaneză); **BRAD**: **bradh** (ariană = crește din rădăcini) – **bradhana/vradhant** (sanskrită = arbore mare pururea verde) – **braddhu** (traco-dacică) – **bradh/bredh** (iliră/albaneză); **CARPAȚI**: **karpata** (sanskrită = munte acoperit de zăpadă, dar și înveșmântat de păduri) – **karpados** (elenă; însă și epitet pentru agatârși = **karpadoi**) – **carpi** (traco-dacică) – **kar** (retică = înălțime, ridicătură); **CODRU**: **kadru** (sanskrită = arbore) – **codru** (traco-dacică) – **kedros** (elenă) – **quadrum** (latină) – **kodre** (ilirică/albaneză); **DAVA**: **tavas** (sanskrită = cetate pe loc înalt, sau **deva** = zei locuind în locuri înalte) – **dava** (traco-dacică) – **teba/tabă** (protoelenă/protolatină) – **tepër** (iliră/albaneză); **DUNĂRE**: **danu/dana** (sanskrită-zendică = fluviu) – **danare** (tracică = izvorând din nori) – **Danovis** (elenă) – **Donaris** (latina vulgară) – **Danub(v)ius** (latina cultă); **FRATE**: **bhrata/baradar** (sanskrito-persană) – **frater** (latină); **GARD**: **carath** (etruscă) – **gardh** (albaneză); **IUBIRE**: **iubere** (latina arhaică/donaristă); **LEU**: **leu** (etruscă) – **leo** (latină); **MAMA**: **mata/madar** (sanskrito-persană) – **ama** (sumeriană) – **ama** (etruscă) – **mater** (latină); **NOAPTE**: **nata** (etruscă)

– **noctis** (latină) – **natë** (albaneză); **OGOR**: **uguru** (sumeriană) – **agor** (bască); **SIRET**: **sru** (arian-sanskrită = râu) – **seretos** (elină) – **Siret** (scitică); **TATA**: **ata** (sumeriană) – **ati** (etruscă) – **aita** (bască) – **at** (albaneză); **TÂRG**: **terg** (etruscă) – **treg** (iliră/albaneză; de unde toponimul variabil slavizat **Tregoviște/ Tă(ă)rgoviște**); **TRON**: **thrana** (etruscă); **VATRA**: **vatra** (posibil sanscrito-tracică = loc de baștină) – **vatrë** (iliră/albaneză); **VIN**: **vinus** (etruscă) – **vinum** (latină) – **venë** (iliră/albaneză).

Paradigmele lexicematice le-am căutat în unele lucrări întemeiate pe cercetări serioase¹³, paradigme capabile să ilustreze ceea ce mi-am propus să demonstrez: existența unor rădăcini comune indo-persano-mesopotamiene-europene pentru latină și geto-dacă înfipte în **limba bază comună**. Și încă ceva: din această limbă, pe diferite căi, în alte limbi s-au format cuvinte cu același sens: celticul **targ** (**târg**), germanicul **vaterland** (patrie, din **vatra**), slavul **Dunav**, maghiarul **Duna**, germanicul **Donau** din **Donaris** (Dunăre), celto-irlandezul **Sruth** (râu) din **Sru/Siret**.

În concluzia acestui studiu de caz etno-lingvistic relev că – asumându-mi probabilitatea de a primi lovituri din partea traco-dacocentriștilor ale căror umori naționalist patriotarde se vor simți lezate, ca și din aceea a protocroniștilor triumfaliști, care nu-mi vor înțelege corect demersul –, în **epoca bronzului** și în prima parte a **epocii fierului** (mileniul 2 î.Hr./î.e.n. – mileniul I d.Hr./e.n.), într-o vastă geospațialitate, în centrul căreia se situează România de azi, a existat, cum întemeiat crede **Marija Gimbutas**, „*vatra a ceea ce am numit Vechea Europă (...) axată pe o societate matriarhală, pașnică, iubitoare și creatoare de artă, care a precedat societățile indo-europenizate patriarhale de luptători (...). A devenit, de asemenea, evident că această străveche civilizație europeană precede cu câteva milenii pe cea sumeriană (...). A fost o perioadă de reală armonie în deplin acord cu energiile creatoare ale naturii*”¹⁴. Credința **Marijei Gimbutas** în existența a ceea ce a numit **VATRA VECHII EUROPE**, a confirmat la aproape un veac părerea lui **B.P. Hasdeu** conform căreia „*Numeroasa ginte pantracică, stăpână într-o vreme peste mai toată Peninsula Balcanică se împărțea în două ramure foarte mari, cea tracică propriu-zisă și cea ilirică (...). Cum că ilirii și tracii (...) vorbeau aceeași limbă fundamentală (limba bază comună – n.n.), dovadă este că scriitorii antici îi confundau mereu unii cu alții...*”¹⁵. Atât **Marija Gimbutas**, cât și **B.P. Hasdeu** au crezut, fără rezerve, într-o **limbă comună prototracică**, **Jean Cuisenier** aducând limpeziri și mai concludente când scrie: „*Este unanim acceptat faptul că asemănările numeroase și clar relevate din vocabularul și gramatica multor limbi europene și ale câtorva limbi asiatice nu se poate explica decât printr-o primă ipoteză a existenței unei limbi comune, indo-europene, din care provin toate limbile înrudite istorice (...). În schimb, se poate presupune că un popor sau chiar o confederație de triburi a migrat în acele vremuri îndepărtate pe teritoriile (...) de la Indus și până la Dunăre. Aceasta este cea de-a doua ipoteză*”¹⁶.

Și această circumstanță îmi motivează opinia că limbile latină și daco-getă au izvorât din același fond lingvistic pre sau prototracic, asta neînsemnând că traco-

geto-daca a fost înaintea latinei sau invers. Amândouă aceste limbi, în protoistoria lor, au interacționat, în contactele lor cu vorbitorii de latină, chiar înainte de a fi cucerite, relevându-li-se geto-dacilor moștenirea comună lingvistică a VECHII EUROPE, de unde și timpul istoric scurt de **redescoperire**, prin latină, sau a latinilor, prin geto-dacă, a acelei moșteniri. În fond, în acest sens, **Ioan Alexandru Brătescu-Voinești** a avut dreptate. **Roma** și **Sarmizegetuza** și-au regăsit laolaltă rădăcinile lingvistice comune. Întâmplarea a făcut ca VATRA VECHII EUROPE să fi fost în centrul și sud-estul continentului. Lingvistic, cu toții suntem moștenitorii acestei BĂTRÂNE EUROPE. Ca beneficiari și continuatori ai moștenirii comune. AȘA GRĂIT-AU GETO-DACII.

Bibliografie:

1. Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, *Originea neamului românesc și a limbei noastre*, București, Editura „Cartea Românească”, 1946, p. 32.
2. *Ibidem*, p. 25.
3. *Ibidem*, p. 35.
4. *Ibidem*, p. 39.
5. Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Șerban Papacostea, Pimpiliu Teodor, *Istoria României*, Ed. Enciclopedică, București, 1999, p. 21.
6. Herodot, *Istoriei*, vol. II, Ed. Științifică, București, 1964, p. 29-30.
7. *Tratatul de istorie a românilor*, Ed. Enciclopedică, vol. I, p. 241-247.
8. B.P. Hasdeu, *Istoria critică a românilor*, Ed. Minerva, București, 1984, p. 442.
9. Adelina Piatkowschi, *O istorie a Greciei antice*, Ed. Albatros, București, 1988, p. 28.
10. Horia C. Matei, *O istorie a Romei antice*, Ed. Albatros, București, 1979, p. 26.
11. Paul Lazăr Tonciulescu, Eugen Delcea, *Secretele Terrei. Istoria începe în Carpați*, Ed. Obiectiv, Craiova, p.8
12. Adelina Piatkowschi, luc. cit. p. 45, 47.
13. B. P. Hasdeu: *Etymologicum magnum romaniae*, Ed. Minerva, București, 1970, *Istoria critică a românilor*, Ed. Minerva, București, 1984; Paul Lazăr Tonciulescu, Eugen Delcea, *Secretele Terrei. Istoria începe în Carpați*, Ed. Obiectiv, Craiova; *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998; Jean Cuisenier, *Etnologia Europei*, Institutul European, Iași, 1999.
14. Marija Gimbutas, *Civilizație și cultură*, Ed. Meridiane, București, 1989, p. 49.
15. B.P. Hasdeu, luc. cit., p. 440.
16. *Etnologia Europei*, Institutul European, Iași, p.1999, pp. 46-47.